

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบัน พบว่า หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การศึกษาของไทยมีพัฒนาการตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2549-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ก) พบว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาสูงขึ้นทุกปีเมื่อเทียบกับจำนวนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดมีสัดส่วนที่น้อยลง และจากการรายงานเกี่ยวกับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ World Economic Forum ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2559 จากข้อมูลเปรียบเทียบจำนวน 140 ประเทศ (Schwab & Sala-i-Martin, 2015) พบว่า คุณภาพของระบบการศึกษา (Quality of education system) ของไทยอยู่ในอันดับที่ 74 คุณภาพการศึกษา (Quality of education) ของไทยอยู่ในอันดับที่ 68 การอุดมศึกษาและการฝึกอบรม (Higher education and training) ของไทยอยู่ในอันดับที่ 56 ส่วนการวิจัยและการบริการฝึกอบรมที่ใช้ประโยชน์ได้ (Local availability of specialized training services) ของไทยอยู่ในอันดับที่ 70 (ขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2558 อยู่ในอันดับที่ 69) นอกจากนี้ จากผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกโดย QS ในปี ค.ศ. 2016 (QS World University Rankings, 2016) พบว่า มหาวิทยาลัยที่ถูกจัดอันดับที่ดีที่สุดของประเทศไทย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อันดับที่ 252) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยมหิดล (อันดับที่ 283) ขณะที่มหาวิทยาลัยที่ถูกจัดอันดับว่าดีที่สุดในทวีปเอเชีย คือ National University of Singapore (อันดับที่ 12)

จากข้อมูลที่เสนอมาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในช่วง 18 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การศึกษาไทยมีการพัฒนาค่อนข้างช้า เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในทวีปเอเชีย และจากผลการวิจัยของศิวัชร ภูพันธ์ (2557) พบว่า สาเหตุหนึ่งของการศึกษาไทยมีการพัฒนาช้าเพราะไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เท่าที่ควร โดยเฉพาะการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันพบว่า มีการทำวิจัยในปริมาณที่มากแต่ส่วนใหญ่ยังเป็นการวิจัยที่ยังไม่เป็นไปตามกรอบและทิศทางของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (วิทยา เขียวกุล, 2559) ตลอดจนการวิจัยทางการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศไทยและยังไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559ข) และจากการรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) ซึ่งได้สังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาและค้นพบว่า

การวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่ทำในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร้อยละ 59) รองลงมา คือ การอาชีวศึกษา (ร้อยละ 18) การอุดมศึกษา (ร้อยละ 12) และการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (ร้อยละ 11) ตามลำดับ โดยด้านที่ทำวิจัยมากที่สุด คือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย รองลงมาคือ ด้านการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา และด้านการปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ส่วนงานวิจัยที่ต้องเร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุนให้มีมากขึ้น ได้แก่ (1) งานวิจัยตามสาระนโยบายด้านจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (2) ด้านพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (3) ด้านการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (4) ด้านงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนทางปัญญาของชาติ และ (5) ด้านการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ตามลำดับ

แม้ว่าจะมีการปฏิรูปการศึกษามาเป็นระยะเวลายาวนานถึง 18 ปี แต่จะพบว่า สังคมไทยยังมีข่าวเกี่ยวกับบัณฑิตกระทำผิดเพราะขาดคุณธรรมออกมาอย่างต่อเนื่อง ปัญหาบัณฑิตขาดคุณธรรมนี้ถือว่าส่งผลกระทบต่อสังคมไทยของเรา เช่น (1) กรณีนักศึกษาระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยศิลปากรลอกวิทยานิพนธ์ และสภามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการถอดถอนปริญญา เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยผู้ที่ลอกวิทยานิพนธ์มีตำแหน่งเป็นถึงนักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร (มติชนออนไลน์, 2559) (2) กรณีสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถอดถอนปริญญาเอกเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยผู้ถูกถอดถอนเป็นอดีตผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมแห่งชาติ (Thaipublica กล้าพูดความจริง, 2559) (3) กรณีครูสภาประกาศชั้นบัญชีดามหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในความผิดฐานขายใบประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เมื่อปี พ.ศ. 2554 ซึ่งสะท้อนให้เห็นการขาดคุณธรรมอย่างชัดเจน และความเสื่อมของระบบการศึกษาไทย (สำนักข่าวอิศรา, 2559) (4) กรณี พญ. นิธิวดี ภูเจริญยศ ถูกศาลมีนบุรีสั่งตัดสินประหารชีวิตในข้อหาจ้างวานฆ่า “เอ็กซ์-จักรกฤษณ์” นักกีฬายิงปืนทีมชาติไทย (ผู้จัดการออนไลน์, 2559) (5) กรณีพิธีกรชื่อดังทำร้ายร่างกายคู่กรณีที่ขับรถมาชนท้ายรถยนต์ยี่ห้อมินิคูเปอร์ จนเป็นที่มาของวลีเด็ด “กราบรถกู” (Sanook, 2559) เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวมา แสดงให้เห็นว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปไม่ว่าจะเป็นระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก บางรายถือว่าเป็นคนที่มีความรู้และเก่งมาก แต่ยังขาดคุณธรรมจริยธรรมจนเกิดเป็นเหตุของเรื่องเศร้าตามมา เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ที่ยกมาเป็นกรณีตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า “สังคมไทย” ไม่ใช่ต้องการแค่คนเก่ง แต่ความเก่งควรจะมากคู่กับความดี ดังนั้น บัณฑิตไทยที่สังคมคาดหวังควรมีคุณลักษณะสำคัญดังกล่าวทั้ง 2 ประการ ไม่ว่าจะกำหนดเป้าหมายว่าบัณฑิตควรมี “คุณธรรมนำความรู้” หรือมี “ความรู้คู่คุณธรรม” เราก็ต้องการทั้ง 2 แบบ

การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทย มีความสำคัญด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ (1) ความท้าทายของโลกาภิวัตน์ต่อการอุดมศึกษา ในประเด็นการบริการการศึกษาข้ามพรมแดน และการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบัณฑิต อันเป็นผลมาจากการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน และ (2) สถาบันอุดมศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิตตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ที่ระบุไว้ชัดเจนว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักข้อหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ที่ให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการกำลังคนของประเทศ ดังนั้น การผลิตบัณฑิตเพื่อรองรับตลาดแรงงาน โดยเฉพาะเพื่อรองรับไทยแลนด์ 4.0 จึงไม่ใช่แค่หวังที่จะพัฒนาแค่ความรู้ความสามารถเพียงอย่างเดียว แต่การพัฒนาคนให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์นั้นควรที่จะพัฒนาด้านความดีหรือด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปีของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนค่อนข้างมาก โดยกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาในด้านผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือ 3Rs 8Cs ได้แก่ (1) 3Rs ประกอบด้วย การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) และ (2) 8Cs ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

คุณภาพของบัณฑิตไทยตามแผนฯ ฉบับนี้ ไม่ได้เน้นแค่คุณภาพด้านความเก่ง แต่ยังให้ความสำคัญกับคุณภาพด้านความดีไปพร้อมกันด้วย คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมที่แผนฯ ฉบับนี้ได้กำหนดไว้ คือ “ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน โดยวิสัยทัศน์ของแผนฯ ฉบับนี้ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บัณฑิตไทยจะมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ได้นั้นส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) ซึ่งแผนฯ ฉบับนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “คนทุกช่วงวัยจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น” ดังนั้น หากผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วก็น่าที่จะสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมได้ไม่ยากนัก

นอกเหนือไปจากเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่น่าจะส่งผล การดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมของบัณฑิต ตามทฤษฎีทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Fishbein & Ajzen (1980) ซึ่งเป็นทฤษฎีการทำนายพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในกลุ่มนักวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ได้กล่าวถึงข้อตกลง (assumption) เกี่ยวกับความมีเหตุผลในการกระทำของมนุษย์ว่า โดยปกติบุคคลจะทำอะไรมักจะมีเหตุผลเสมอ และจะใช้ข้อมูลที่มีอยู่ประกอบการพิจารณาในการกระทำแต่ละครั้ง โดย Fishbein & Ajzen เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะถูกกำหนดโดยเจตนาหรือความมุ่งมั่น (intention) โดยสาระสำคัญของทฤษฎีนี้ระบุไว้ว่า (1) พฤติกรรมส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาเชิงพฤติกรรม (behavioral intention) ของบุคคล โดยเจตนาหรือความมุ่งมั่นนี้เป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำ (2) เจตนาเชิงพฤติกรรมนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร 2 ตัว คือ เจตคติต่อพฤติกรรม (attitude toward the behavior) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norm) โดยกลุ่มอ้างอิง หมายถึง บุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลที่แสดงพฤติกรรม โดยพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยเจตคติต่อพฤติกรรมมากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าเจตคติต่อพฤติกรรม แต่พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากตัวแปรทั้งสองใกล้เคียงกัน และนอกจากตัวแปรตามทฤษฎีที่ Fishbein & Ajzen ได้เสนอไว้แล้ว Fishbein & Ajzen (1975) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า องค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) อาจเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อเจตนาหรือความมุ่งมั่นในเชิงพฤติกรรม

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี วิเคราะห์ผลของความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เจตคติต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ผลของพฤติกรรม และความมุ่งมั่นในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต โดยศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำเสนอแนวทางการปลูกฝังกรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้กับนักศึกษาปริญญาตรี เพราะบัณฑิตไทยที่ดีไม่ใช่มีแค่ความเก่งเท่านั้น แต่การมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาไปคู่กัน

คำถามการวิจัย

1. นักศึกษาปริญญาตรีมีพฤติกรรมการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับใด
2. มีตัวแปรเชิงสาเหตุใดบ้างที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี
3. การปลูกฝังกรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้กับนักศึกษาปริญญาตรีมีแนวทางอย่างไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี
2. เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปลูกฝังกรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้กับนักศึกษาปริญญาตรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ ประเภทการออกแบบการวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory Design) (Creswell & Plano Clark, 2007) โดยมีหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ประชากรและตัวอย่าง

- (1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 1,669,361 คน แบ่งออกเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 1,422,024 แห่ง และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 247,337 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) (สืบค้นจาก <http://www.info.mua.go.th> เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2560)

ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 400 คน การกำหนดขนาดตัวอย่างมีแนวทางดำเนินการ คือ (1) การคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้การคำนวณตามสูตร Yamane (1973) และ (2) การกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ตามข้อเสนอของ Schumacker & Lomax (1996) และ Hair, Anderson, Tatham & Black (1998) นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการเลือกแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยจำแนกตามสังกัดของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ (1) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (2) สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ (3) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (4) มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ (5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และในแต่ละสังกัดใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยเลือกตัวอย่างมาสังกัดละ 80 คน รวมเป็น 400 คน

(2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เพื่อให้ได้รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 9 คน ประกอบด้วย (1) ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่ดูแลงานด้านกิจการนักศึกษา จำนวน 3 คน (2) พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักศึกษา จำนวน 3 คน และ (3) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 3 คน

ตัวแปรในการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous latent variable) มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต (2) ความมุ่งมั่นในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต และ (3) เจตคติต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต

2. ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous latent variable) มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และ (3) การรับรู้ผลของพฤติกรรม

ตัวแปรในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การปลูกฝังกรอบความคิด เรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะเวลาของการทำวิจัย

จำนวน 1 ปี (มิถุนายน 2560-พฤษภาคม 2561) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (QUAN) เพื่อศึกษาระดับของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย และตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (qual) เพื่อกำหนดแนวทางให้กับสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมด้วยการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นิยามศัพท์เฉพาะ

กรอบความคิด เรื่อง ความรู้คู่คุณธรรม (The mindset of knowledge with virtue) หมายถึง กระบวนการทางความคิดหรือองค์ความคิดในการดำเนินชีวิตที่ให้ความสำคัญกับการมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซึ่งกระบวนการทางความคิดดังกล่าวนี้จะมีผลต่อการใช้ชีวิต การเรียน และการทำงานในอนาคตของนักศึกษาปริญญาตรี กรอบแนวคิด เรื่อง ความรู้คู่คุณธรรม ในการวิจัยเรื่องนี้อยู่ในประเภทกรอบแนวคิดเติบโต (Growth mindset) ที่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าเราสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้

แนวทางการปลูกฝังกรอบความคิด เรื่อง ความรู้คู่คุณธรรม (Guidelines for the mindset cultivation of knowledge with virtue) หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงานแบบไต่ระดับ (Milestones) ที่ประยุกต์แนวคิดเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อปลูกฝังและพัฒนา นักศึกษาปริญญาตรีให้มีกรอบความคิด เรื่อง ความรู้คู่คุณธรรม และในแต่ละขั้นตอนจะมีผู้ที่มีบทบาทสำคัญ (Keyperson) ในการขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าว

การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต (The Use of the Philosophy of Sufficiency Economy for Living) หมายถึง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ประกอบด้วยการใช้ชีวิตและการศึกษาเล่าเรียน โดยยึดหลักของความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และการมีภูมิคุ้มกัน (Self-Immunity) ภายใต้งैอนไข 2 ข้อ คือ (1) ความรู้ (Knowledge) และ (2) คุณธรรม (Morality)

ความมุ่งมั่นในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต (Intention in Using the Philosophy of Sufficiency Economy for Living) หมายถึง เจตนาหรือเจตจำนงในเชิงพฤติกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่จะใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

เจตคติต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต (Attitude towards the Use of the Philosophy of Sufficiency Economy for Living) หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกทางบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Knowledge about the Philosophy of Sufficiency Economy) หมายถึง ความจำและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไข 2 ข้อ ได้แก่ ความรู้และคุณธรรม

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) หมายถึง การประเมินตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยว่าตนจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากน้อยเพียงใดในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ บุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อนักศึกษาในการดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

การรับรู้ผลของพฤติกรรม (Perceived behavioral control) หมายถึง การทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลที่จะเกิดตามมาเมื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

นักศึกษา (Student) หมายถึง ผู้เรียนหรือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ปีการศึกษา 2560

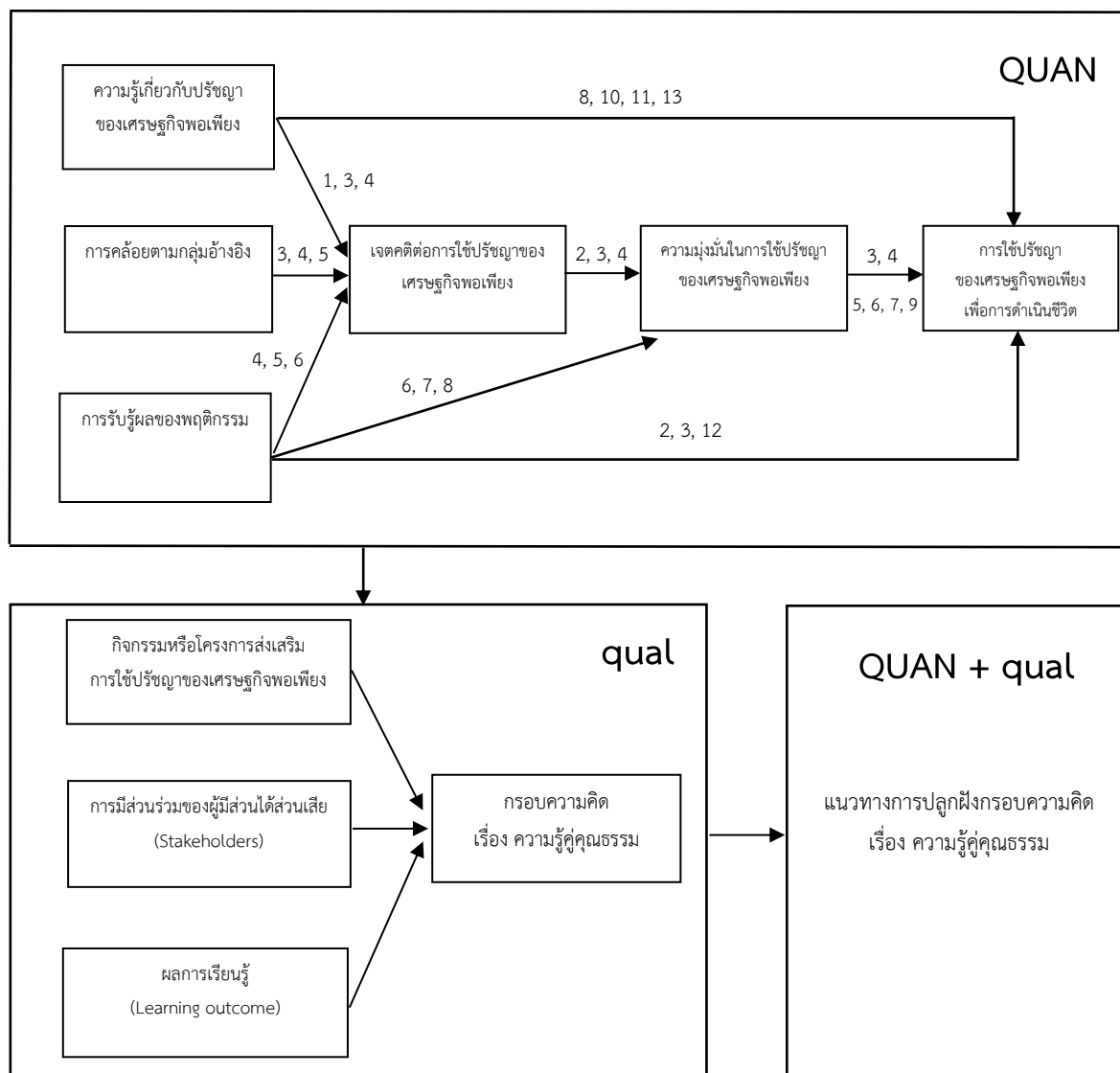
สถาบันอุดมศึกษา (Higher Education Institutions) หมายถึง วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบัน ที่จัดตั้งและเปิดดำเนินการในประเทศไทย และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบระดับของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบว่าความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และเจตนาเชิงพฤติกรรม มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร
3. ทำให้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยได้แนวทางในการปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องนี้มาจากการศึกษาทฤษฎีที่นำมาใช้ในการทำนายพฤติกรรม และการสังเคราะห์ตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา

หมายเหตุ

1. Rokeach (1968)
2. Wicker (1971)
3. Triandis (1971, 1977)
4. Fishbein & Ajzen (1975)
5. Fishbein & Ajzen (1980)
6. Ajzen (1991)
7. Sideridis & Kaissidis-Rodafinos (2001)
8. Wanasilp & Tangvitoontham (2015)
9. Choochom (2015)
10. บุญกร คำโฮม และศุภกัญญา จันทรุทกา (2558)
11. วิสาขา ภูจินดา และวิวัฒน์ แก้วดวงเล็ก (2558)
12. ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2558)
13. ชูชัย พิทักษ์เมืองแมน (2553)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย